

De renovatie van het Loezjniskistadion zou klaar moeten zijn in oktober van dit jaar.



Wat voorafging. Rusland maakt begin 2009 bekend dat het een van de WK's in 2018 of 2022 zou willen organiseren. Het moet in de eindronde concurreren met Engeland en de gezamenlijke kandidaturen van Nederland/België en Spanje/Portugal. Op 2 december 2010 kiest de FIFA voor Rusland, dat in de tweede ronde dertien stemmen krijgt. Spanje en Portugal eindigen als tweede met zeven punten, Nederland en België krijgen slechts twee punten. Engeland ligt er na de eerste ronde al uit.

Direct circuleren geruchten over omkoping. Met name Engeland voelt zich genaaid door de overwinning van Rusland (en van Qatar voor het toernooi van 2022). Volgens de Engelse FA zijn er sterke aanwijzingen dat beide landen steekpenningen hebben betaald. Het FIFA-rapport dat in november 2015 de beschuldigingen ongegrond verklaart, veegt de klacht van tafel. FA-voorzitter **Greg Dyke** pleit voor een nieuw onderzoek, terwijl zijn voorganger **David Bernstein** de UEFA-leden oproept beide toernooien te boycotten. De Duitse voetbalbond DFB gaat zelfs zover de UEFA te verzoeken de FIFA te verlaten tot er een eerlijk onderzoek naar de vermeende corruptie heeft plaatsgevonden. ▶

WK 2018: CORRUPCIE, MISSTANDEN EN KOUDE OORLOG

DE RUSSISCHE BEER BRULT WEER

In de Confederations Cup zijn ze vandaag en morgen toe aan de halve finales. Zondag kennen we de winnaar. Voor **Rusland** is het een generale repetitie als gastland voor het WK 2018. Op de achtergrond lopen de voorbereidingen vertraging op en neemt de politieke spanning toe. Een reportage, met ook nog wat duiding van Belgen die er gewerkt hebben.

DOOR JOOST BOSMAN IN RUSLAND • FOTO'S BELGAIMAGE

FROM RUSSIA WITH RESPECT (1): BART CAUBERGH

Bart Caubergh was van juni 2014 tot januari 2017 als conditietrainer in dienst bij Krylia Sovetov Samara. Hij leerde in die tijd zelfs Russisch. Broodnodig, want: 'Zelfs op de luchthaven: alles in het Russisch! Aan de kassa in een warenhuis: alleen Russisch. Je belt een taxi: alleen Russisch. De kaart op restaurant: alleen Russisch.' 'Het beeld dat ik van Russen had, was: gesloten en nors',

gaat Caubergh verder. 'Dat klopt, maar ik voelde dat ze ook gastvrij zijn als je met hen connectie kunt maken. In de club maakte ik enkele vrienden.'

De berichtgeving over Rusland is vaak negatief. Corruptie, alcoholverslaving, racisme, xenofobie, homohaat... 'Ik moet zeggen: ik voelde er mij niet één



keer onveilig', aldus Caubergh. 'Het land is natuurlijk heel groot en er zijn veel contrasten. In het verleden waren er wedstrijden waar er racistische slogans naar zwarte spelers werden geroepen en er is bijvoorbeeld ook het gegeven dat alcohol aanwezig is in de hele maatschappij. De gemiddelde leeftijd waarop

mannen er sterven ligt rond de 55. Bier in de kleedkamer was voor onze komst vanzelfsprekend. Wij lieten dat niet toe en daar was in het begin weerstand tegen.' 'De afstanden zijn enorm en externe factoren kunnen het moeilijk maken. We zijn eens van Moskou naar Samara gevlogen en moeten terugvliegen naar Moskou omdat er niet geland kon worden. Dat overkwam ons ook eens voor een vlucht van Samara naar Saransk. Toen

moesten we na de terugvlucht terug met de bus!' 'De moeilijkste periode was telkens in november: slecht weer, ijskoud, bijna de hele dag donker, slechte velden. Maar ik respecteer Rusland. Hun cultuur, hun mooie steden, hun denkwijze wat tijd en afstand betreft, de grote werkende klasse, onder meer dokters en leerkrachten die een zeer laag loon hadden. Ik ben dankbaar voor die eyeopeners.' (CV)

meermaals het werk neergelegd om te protesteren tegen de uitbuiting. Daarnaast zijn er verhalen over Noord-Koreanen die in Sint-Petersburg werken en met slechts een paar dagen per maand vrijaf werden gedwongen door het regime in Pyongyang hun verdiensten naar de regering thuis te sturen.

Veel stadionbouwers willen zich niet uitspreken, bang als ze zijn voor vergelding van hun werkgevers. En de mensenrechtenactivist die naar deze misstanden onderzoek wil doen, kan rekenen op stevige tegenwerking. Een HRW-medewerker die in april dit jaar werk wilde interviewen op de bouwplaats in Volgograd, werd urenlang door de politie ondervraagd, bedreigd en uiteindelijk zonder enige aanklacht weer vrijgelaten. In Kaliningrad vertelden bouwvakkers dat zij in september 2015 een FIFA-delegatie probeerden te benaderen om te praten over de achterstallige lonen, maar lijfwachten omringden de delegatie en verhinderden de demonstranten toegang te krijgen tot de bonzen.

DE BEVOLKING EN DE FANS

Onder de Russen leeft het WK een jaar voor aanvang nauwelijks. Dat heeft ongetwijfeld te maken met het feit dat het Russische nationale team, in tegenstelling tot de Sovjet-Unie, altijd slecht presteert op een eindtoernooi. Nog nooit sinds het uiteenvallen van de USSR haalde Rusland de tweede ronde van een WK.

Het gebrek aan affectie voor de nationale ploeg compenseren de Russische voetballiefhebbers evenwel ruimschoots met hun liefde voor de clubs, zij het dat die zich ook in negatieve zin uit. Spartak, Zenit en CSKA hebben een harde kern hooligans die vrijwel elke topwedstrijd laten ontsporen door doorlopend naar binnen gesmokkeld vuurwerk (eigenlijk bommen) af te steken, brand te stichten en rellen te ontketenen.

Het EK in Frankrijk liet vorig jaar bovendien zien dat de mannen van onder meer Spartak, onder leiding van oproerkraaiër **Vasili Stepanov**, bijnaam *The Killer*, zeer georganiseerd tekeer kunnen gaan en bijna als een Romeins legioen opereren. In Marseille overrompelden de in de bossen bij Moskou en Sint-Petersburg trainende Russische meuten de van dronkenschap bijna omvallende Britse fans zo rap dat al snel de suggestie rondzong dat ze door het Kremlin waren gestuurd om chaos in Frankrijk (en Europa) te veroorzaken.

Ook om hun racisme zijn de Russische fans berucht. In het najaar van 2013 maakte de aanhang van CSKA

► **Vitali Moetko**, de Russische minister van Sport en de voorzitter van het comité dat het WK naar Rusland haalt, meept direct hard terug. Hij beschuldigt op zijn beurt het Engelse voetbal van diepgewortelde corruptie en vindt dat de FA moet ophouden met zeuren. Later schaaft hij aan de scherpe kantjes van zijn uitlatingen, door te stellen dat 'je in ieder land corruptie aantreft, als je maar lang en diep genoeg zoekt'.

Moetko gaat energiek van start. Hij neemt ook het voorzitterschap van de Russische voetbalfederatie op zich om de organisatie van het toernooi in goede banen te leiden. Maar in eigen land is hij niet populair. Russen vinden hem te ijdel, wat ook blijkt uit het feit dat hij voortdurend Engels probeert te spreken, terwijl hij die taal niet beheerst. Daar komt eind 2015 het Russische dopingschandaal bij. Hoewel Moetko het WADA-rapport briesend naar het rijk der fabels verwijst en ook de meeste Russen er weinig waarde aan hechten, weten velen wel beter. Het is geen toeval dat de minister van Sport in de herfst van 2016 wordt benoemd tot vice-premier, een van de velen in Rusland. Het lijkt een promotie, maar het heeft er alle schijn van dat het Kremlin Moetko vooral ziet als aangeschoten wild dat moet worden *kaltgestellt*.

Europa maakt voor het eerst kennis met de bondsvoorzitter tijdens het EK van vorige zomer in Frankrijk. Rusland maakt in de laatste minuut tegen Engeland de gelijkmaker en Russische fans slaan aan het rellen. Een camera vangt Moetko achter de reclameborden, terwijl hij met gebalde vuisten de hooligans nog eens flink aanvuurt. Eerder al heeft hij zich in het Westen onpopulair gemaakt door voorafgaand aan de Winterspelen van Sotsji te verklaren dat de Russische antihomowetgeving ook tijdens het evenement zou gelden.

SPEELSTEDEN EN STADIONS

In totaal staan de FIFA straks twaalf stadions ter beschikking in elf steden. Moskou telt als enige stad twee arena's: het nieuwe stadion van landskampioen Spartak (Otkrytieje Arena, ruim 45.000) en de oude Sovjetkolos Loezjniki, waar de finale wordt gespeeld. Loezjniki, het enige stadion dat meer dan 80.000 toeschouwers kan herbergen, is momenteel in renovatie



Strengere veiligheidsmaatregelen bij de landing van de Nieuw-Zeelandse delegatie voor de Confederations Cup.

FROM RUSSIA WITH RESPECT (2): CÉDRIC ROUSSEL

Cédric Roussel speelde in het seizoen 2004/05 voor Kazan. 'Rusland is koud', herinnert hij zich. 'Het is zeer moeilijk om je aan te passen. Wat vriendschap betreft stelde die periode niets voor. De mensen zagen mij als iemand die kwam profiteren, om hun geld te pakken.' 'Het niveau en de infrastructuur waren in die tijd niet geweldig', aldus Roussel. 'Het

om aan alle eisen te voldoen. Pas in oktober zal Rusland er zijn eerste internationale wedstrijd spelen, verwacht het ministerie van Sport. Naast Moskou beschikken tot nu toe alleen Sint-Petersburg (68.000) en Kazan (45.000) over afgebouwde stadions. In Sotsji is het Fisjtstadion (48.000), bekend van de Olympische Winterspelen in 2014, omgevormd tot een voetbaltempel en in Volgograd herbouwen de autoriteiten de lokale Volgograd Arena (45.000). Het kleine stadion (35.000) in Jekaterinenburg, de enige stad die officieel in Aziatisch Rusland ligt, krijgt momenteel een facelift.

In Kaliningrad, Saransk, Samara, Rostov aan de Don en Nizjni Novgorod moeten compleet nieuwe stadions verrijzen. De bouwers zijn druk bezig en niemand twijfelt eraan dat het op tijd af geraakt. In Sotsji is het toch ook goed gegaan? Dat is waar, maar evenals toen heeft dat wel een prijs. Mensenrechtenorganisaties hebben (bijna traditiegetrouw) felle kritiek op de uitbuiting van de bouwvakkers. Het zwartboek dat Human Rights Watch (HRW) publiceerde over de bouw van de Russische stadions is een verbijsterende déjà vu van de aanloop naar Sotsji: loon dat maanden te laat of helemaal niet wordt uitgekeerd, werktemperaturen van min 25 graden Celsius zonder voldoende bescherming en gebrek aan werkcontracten om legaal te werken... het komt allemaal opnieuw voor. Niet alleen Russische arbeiders zijn de dupe, maar ook werklui uit Centraal-Azië, Oekraïne en Wit-Rusland.

Volgens de internationale vakbond voor de bouw en de houtbewerking zijn inmiddels al zeventien bouwvakkers omgekomen. Op diverse locaties hebben de bouwlieden

voetbal was vrij traag en het stadion van Kazan was ellendig in vergelijking met de zalen voor basket en ijs-hockey in de stad. Maar je voelde al wel dat er potentieel was. Ik heb toen vaak tegen mijn vrouw gezegd: 'Binnen tien à twaalf jaar zal Rusland ons volledig zijn voorbijgestoken. Zo is het ook gebeurd. Steeds meer goeie buitenlandse spelers,



de beste Russen blijven. Met wat ze er verdienen, is er weinig reden om nog elders te voetballen. Coaches van hoog niveau droegen bij aan de vooruitgang. Als een grote speler kiest voor Rusland, is geld zijn prioriteit, maar je kunt er ook aangenaam leven. Waar je ook bent, je moet

Moskou moet aantijgingen slikken over oorlog, het neerhalen van een passagiersvliegtuig en bombardementen op Aleppo.

het dagelijks leven begrijpen en je aanpassen. Niet eender waar gaan, maar kiezen voor de selecte buurten waar geld is. En je moet je vooral beperken tot de omgang met mensen van jouw sociaal niveau. Die zullen nooit jaloers op je zijn. Zij die weinig hebben, aanvaarden je niet. Als je dat allemaal begrijpt, kan het je in Rusland best bevallen.' (PID)

oerwoudgeluiden naar **Yaya Touré** in de thuiswedstrijd tegen Manchester City. De club kreeg van de UEFA een straf opgelegd (één Champions Leaguewedstrijd zonder publiek), maar toonde zich van geen kwaad bewust. Woordvoerder **Sergej Aksjonov** stelde dat het incident buitenproportioneel was opgeblazen. Volgens hem zou het opnieuw gaan om een potje internationaal *Ruslandbashen*. Het is een reactie zoals de Russen die ook op andere terreinen vaak vertonen. Door de ontwijkende houding van Russische voetbalbobo's is het probleem in Rusland hardnekkiger en moeilijker aan te pakken.

Rusland zelf vindt dat er weldegelijk vorderingen zijn. Eind mei verklaarde voorzitter **Artoer Grigorjan** van het controlecomité dat misdragingen van fans bijhoudt, dat er in het seizoen 2016/17 op de Russische tribunes in drie divisies geen enkel racisme-incident zich heeft voorgedaan. Grigorjans vreugde lijkt evenwel meer ingegeven door het feit dat Russische clubs afgelopen seizoen niet zijn gestraft dan door een echte vermindering van rassenhaat op de Russische tribunes. In een land waar zelfs landelijke politici er geen graten in zien om foto's van de **Obama's** met een banaan rond te twitteren, is dat te veel gevraagd.

POLITIEKE SITUATIE

'Ze zouden het WK van Rusland moeten afpakken. Dat zou dit regime pas in het hart raken', zegt **Joeri**, oud-sportjournalist en erkend criticaster van president **Vladimir Poetin**. Hij heeft waarschijnlijk gelijk: een boycot van het toernooi zou Moskou heel veel pijn doen. Wellicht meer nog dan de sancties die de Europese Unie en de Verenigde Staten nog altijd handhaven wegens de annexatie van de Krim. Maar waarschijnlijk zal een boycot er nooit komen.

Toch is de politieke situatie in en ten aanzien van Rusland nu wel anders, grimmiger dan voor de Winter spelen in Sotsji. Toen hadden we het over homorechten, over absurd hoge bouwkosten (in plaats van 11 miljard ruim 50 miljard euro), de corruptie en de uitbuiting van bouwlieden. Inmiddels moet Moskou aantijgingen slikken over oorlog, het neerhalen van een passagiersvliegtuig en deelname aan bombardemen-

FROM RUSSIA WITH RESPECT (3): JOS DAERDEN

De huidige T2 van RC Genk werkte van 2006 tot 2007 in Oekraïne en was bij Samara assistent van **Frank Vercauteren**. Daerden: 'Samara, dat waren zeer hete zomers en ontzettend koude winters. Een speciale stad, vroeger gesloten. Samara was onderdeel van het Russische ruimtevaartprogramma, **Joeri Gagarin** verbleef daar een tijdje. Inmiddels is de stad open, maar je kreeg wat van dat isolement mee: geen goeie treinverbindingen, geen tunnels, geen viaducten. Eén grote verkeers-

ten op het Syrische Aleppo, waarbij honderden burgers omkwamen.

De Russische agressie, zoals velen het noemen, heeft het Westen wakker geschud. Polen en de Baltische staten, die zich decennialang door de Sovjet-Unie gegijzeld hebben gevoeld, zijn nog altijd panisch voor het moment dat de Russische beer hen opnieuw zal overheersen. Het ordinaire, negentiende-eeuwse landjepik op de Krim heeft de NAVO zelfs uiteindelijk doen besluiten vierduizend militairen permanent te stationeren in Estland, Letland, Litouwen en Polen. Rusland zet daar op zijn beurt oefeningen aan de Finse en Baltische grens met tienduizenden militairen tegenover.

En wat te denken van Kaliningrad, de Russische enclave ingeklemd tussen Polen en Litouwen en speelstad tijdens het toernooi? De regio, voor de oorlog het Duitse Königsberg, is inmiddels veranderd in een stilzwijgend brandpunt van de ruzie tussen Oost en West, die door Moskou in hoog tempo wordt gemilitariseerd. Zo bracht het in oktober vorig jaar ineens strategische Iskander-raketten naar Kaliningrad, die kunnen worden uitgerust met kernkoppen. Ze hebben een bereik van 400 tot 500 kilometer en kunnen vanuit de Russische enclave hoofdsteden als Warschau en Berlijn in de as leggen. Volgens het Kremlin zijn de Iskanders een reactie op het antiraket schild van de VS in Polen. Rusland zegt dat ze er maar tijdelijk zullen staan, maar intussen stijgen ook Russische straalvliegtuigen geregeld op uit Kaliningrad en schenden ze niet zelden het luchtruim

Door de ontwijkende houding van Russische voetbalbobo's is het racisme er hardnekkiger en moeilijker aan te pakken.

FROM RUSSIA WITH RESPECT (4): FRANK VERCAUTEREN

Frank Vercauteren was trainer van Samara tussen 2014 en 2016 en promoveerde er met de ploeg. Vercauteren: 'In tweede klasse heb ik het 'diepe' Rusland leren kennen. Zeven uur vliegen voor een match en 's anderendaags terug. Voor Belgen is dat zoiets als gaan voetballen in de VS! Voor Russen zijn afstand en verwijdering heel andere begrippen. Naar hun normen

is 1000 kilometer vlakbij. Eerste klasse was andere koek. Een perfect gestructureerde wereld, ik kan het elke voetballer aanraden. Infrastructuur, niveau... Ook het financiële, al was het op dat vlak een paar jaar geleden nog interessanter. Niet weinig clubs moeten hun budget op dit moment in de gaten houden. De roebel is in waarde gedaald, er is de economi-

sche crisis, er zijn de gevolgen van het embargo... Ik denk niet dat we spelers als **Hulk** of **Witsel** nog zo lang bij een Russische club zullen zien.' Het Russische voetbal heeft het lastig om zich te ontdoen van de vooroordelen, ervoer Vercauteren. 'Er zijn clubs die geen spelers met een andere huidskleur aanwerven, maar dat is verre van de

knoop. Ik hoor nu van Frank dat er nieuwe wegen zijn en dat de luchthaven is aangepakt. Dat is overal in Rusland. De snelweg tussen Sint-Petersburg en Moskou is goed, er rijden TGV's en de nieuwe stadions zijn fantastisch. 'Ik had eerder in Hongarije gewerkt en in Oekraïne. Mijn houding is altijd: je moet jezelf integreren en alle eventuele vooroordelen laten vallen. Mijn voordeel was dat ik al een mondje Russisch sprak

en een vrouw had die Oekraïense is en de taal machtig. Dan wordt het makkelijker, al blijft hun cultuur toch anders. Ze kiezen nog iets te veel voor de makkelijkste weg, vind ik. Het is niet sjoemelen, maar vaak toch vriendsjespolitiek. Doe jij iets voor mij, dan doe ik iets voor jou. Het WK kan er wel iets lanceren, want economisch blijft de



gewone Rus het lastig hebben. De nationale ploeg zal het over een jaar ook niet makkelijk hebben, nagenoeg alle creatieve posities zijn bij de topploegen ingevuld door buitenlanders. Door het feit dat er een minimaal aantal Russen op het veld moet staan, is er veel middelenmaat die in verhouding tot hun kwaliteit te veel betaald wordt.' (PTK)



van het Balticum en Scandinavië. Alles bij elkaar is de sfeer tussen het Westen en Rusland om te snijden en praten sommigen al openlijk over een nieuwe Koude Oorlog.

VEILIGHEID

Supporters hoeven zich voor aanvang van het WK geen zorgen te maken over een visum. Afgelopen zomer heeft president Poetin een wet getekend die het de fans mogelijk maakt om tijdens het WK 2018 Rusland zonder visum te bezoeken. De voetballiefhebbers kunnen met een speciaal supporterspaspoort of fan-ID naar binnen. Het paspoort gaat tien dagen voor het begin van het toernooi in en verloopt tien dagen na afloop van de finale. Buitenlanders die het WK bezoeken, moeten bij aankomst in Rusland hun paspoort laten zien, samen met hun wedstrijdticket(s). Mensen met een fan-ID mogen ook gratis gebruik maken van openbaar vervoer dat naar de wedstrijden leidt.

Wat de hotels betreft, zullen voorlopig alleen Moskou, Sint-Petersburg en Sotsji (vanwege de Winter spelen) over voldoende capaciteit beschikken om de fans te herbergen. In Kaliningrad wordt gewerkt aan vijf nieuwe hotelcomplexen en die zullen nog dit jaar af raken. Volgens de regels van FIFA moeten er voor de groepsfase 6100 plaatsen beschikbaar zijn voor de supporters en 2100 voor de toernooideelnemers. Het regiobestuur van Kaliningrad verklaarde afgelopen september tegenover persbureau RIA Novosti al dat het er 8500 kan bieden tegen de tijd dat het WK 2018 van start gaat.

Misschien zijn de autoriteiten nog wel het meest bevreesd voor relschoppers van eigen bodem. De BBC zond in februari de film *Festival van Geweld* uit, waarin Russische fans aankondigen de Britse supporters bij aankomst te zullen opwachten. Voorzitter Vitali Moetko van de Russische voetbalbond deed het document af als westerse propaganda.

Hoe de Russen ongeremdheden willen voorkomen, is vooralsnog onduidelijk. Voorzitter **Vladimir Markin** van het comité dat de veiligheid moet waarborgen, komt in een interview met de Russische sportzender *Matsj!* niet veel verder dan dat er drie werkgroepen zijn opgericht, er veel ervaring is opgedaan tijdens Sotsji en ze van de ervaring van andere landen willen leren. ■

norm. En een geweldadige situatie heb ik zelf nooit meegemaakt. In Samara was het zelfs het tegenovergestelde. Wij hadden een zeer kalm publiek, meer 'toeschouwers' dan supporters. Die kwamen ook allemaal op het laatste moment naar het stadion, want er viel niks te beleven. Geen restaurant, geen bar en niks om te schuilen als het regende.'



'Ik verwacht dat het vanaf nu crescendo zal gaan richting WK. Op dit moment wordt er alleen in de gaststeden over gesproken. Er is al wel wat publiciteit. In Moskou hangen grote reclameborden waarop wordt afgeteld naar de openingsmatch. Het WK zal het kampioenschap veranderen. Er komen een pak nieuwe, hypermoderne stadions.' (PID)